

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็น การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 นับถึงปัจจุบันเป็น เวลา 43 ปี 8 เดือน จากพฤติกรรมการเมืองที่นานมาจะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังไม่ประ สดผลสำเร็จในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากมีรัฐประหารและการ ยกเลิกกฎหมายบ่อยครั้ง นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา¹ ตลอดระยะเวลา 43 ปี 8 เดือนที่เปลี่ยนแปลงการปกครองมานี้มีระยะเวลาที่ปกครองและบริหารประเทศโดยมีสภาผู้แทน ราษฎรและกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลักเป็นเวลาเพียง 26 ปี 7 เดือน เท่านั้น² จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเรียกตนเองว่าปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ตลอดเวลาด้านยาวนานเท่า ได้ใช้วิธี การแห่งประชาธิปไตยเพียงครั้งหนึ่งของเวลาที่ดำเนินการมาเท่านั้น ส่วนอีกครั้งหนึ่งของระยะเวลา นี้เป็นการปกครองในรูปของการยึดอำนาจ โดยการรัฐประหารหรือการปฏิวัติซึ่งไม่ช่วยส่งเสริมการ พัฒนาแนวทางการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเพียงหวัง เท่าที่ควร ~~อุปสรรคที่เห็นได้ชัดคือ~~อย่าง ก็คือ ระดับการศึกษาของประชาชนต่ำและการที่ประชาชนไม่ได้รับการศึกษาอบรมใหม่ความรู้และปฏิบัติ ตนตามแบบอย่างประชาธิปไตยอย่างเพียงพอ³

¹ ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุรณทอง, "ประเทศไทยจะเป็นประชาธิปไตยเต็มที่ใดหรือไม่" วารสาร สังคมศาสตร์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม 2514) หน้า 53.

² เศรษฐพร กุศลพิทักษ์, "อาชัพรับราชการกับการ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" วารสาร พัฒนบริหารศาสตร์, ปีที่ 10 เล่มที่ 4 (ตุลาคม 2513) หน้า 625-686

³ ชู แสงศักดิ์, "การศึกษาพัฒนาการทางการเมือง กับการพัฒนาทางการเมือง" ในอมร รัชศาสตร์ และชิตติยา กรรณสูต: (บรรณาธิการ) ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรและการค้าแห่งประเทศไทย จำกัด, 2515) หน้า 175.

หลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าประชาชนมีบทบาทสำคัญยิ่ง ประชาชนมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบการเมืองของประเทศ และเป็นผู้ตัดสินใจชะตาของประเทศ โดยการเลือกผู้แทนราษฎรไปเป็นผู้กำหนดนโยบายในการปกครองและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปตามหลักสามประการ คือ หลักแห่งเสรีภาพ หลักแห่งความเสมอภาค และหลักแห่งภราดรภาพ⁴

ดร. กมล สมิวัชร⁵ ได้ให้หลักเกณฑ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามทัศนะของท่านว่าควรประกอบด้วย

1. หลักที่ว่า ผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง เพราะฉะนั้นประชาชนจึงเป็นที่มาของอำนาจการปกครอง
2. หลักที่ว่า ผู้ผู้ใต้การปกครองจะต้องมีสิทธิเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้เป็นครั้งคราว
3. หลักที่ว่า สิทธิมนุษยชนอันมูลฐานของประชาชนจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง ได้แก่ สิทธิในเคหะ การประกอบอาชีพ การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา

อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินการแบบประชาธิปไตยนั้น เป็นกิจกรรมสัมพันธ์ภาพและความเกี่ยวของระหว่างประชาชนด้วยกันในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับครอบครัวระดับ โรงเรียน ระดับหมู่บ้าน ระดับที่ทำงาน ขึ้นไปจนถึงระดับชาติ และระดับโลก⁶

ในสังคมที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิ่งที่จะพิจารณาได้ว่าประชาชนมีความสนใจ และมีความเข้าใจในระบอบการเมือง ที่เป็นอยู่มากน้อยเพียงใดนั้น ดูได้จากการใช้สิทธิและการกระ

⁴ บรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "ประชาธิปไตยสำหรับคนไทย" การเมืองสำหรับประชาชน (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) หน้า 2.

⁵ กมล สมิวัชร, "ประชาธิปไตยคืออะไร" การเมืองสำหรับประชาชน, (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) หน้า 12.

⁶ กมล สมิวัชร, เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

ทำหน้าที่ของเขาเหล่านั้น สิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิทธิที่จะก่อตั้งพรรคการเมือง สิทธิที่จะรวมตัวเป็นกลุ่มทางการเมือง และสิทธิที่จะสนทนาและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ⁷ สำหรับการใช้อิทธิพลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนไทย ในรอบ 43 ปีที่ผ่านมา มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรทั่วไป 12 ครั้ง ครั้งแรก เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2476 ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 26 มกราคม พุทธศักราช 2518 มีเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเกินกว่าร้อยละ 50 ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมดคือการออกเสียงเลือกตั้งครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2500 จากจำนวนผู้แทนราษฎร 160 คน มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมด 9,859,039 คน มีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 5,668,566 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50⁸ เมื่อวันที่ 26 มกราคม พุทธศักราช 2518 เป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต จำนวนผู้แทนราษฎร 269 คน มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศ 20,155,567 คน⁹

ผลของการเลือกตั้งปรากฏว่า ประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงไปใช้สิทธิออกเสียง 9,479,191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.03 จังหวัดภูเก็ต ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุดคือ ร้อยละ 67.87 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 32.18¹⁰

⁷ เศรษฐาธิ วงศ์โกมลเชษฐ, หลักการรัฐศาสตร์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมานสังคัม
ศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2517) หน้า 195

⁸ ประชาชาติ, เลือกตั้ง 18 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2518), หน้า 12.

⁹ กรมการปกครอง, สถิติเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2518, (อัครสำเนา)

¹⁰ คณะนิเทศศาสตร์, "วิเคราะห์การเมืองไทย," นิสิตนักศึกษา 6 (กุมภาพันธ์, 2518),
หน้า 23.

สำหรับหน้าที่ในทางการเมืองนั้น มีขอบเขตกว้างขวาง บางทีขึ้นอยู่กับว่าคุณคนนั้นจะถือเป็นหน้าที่ของคนที่สักเพียงใด หน้าที่เป็นสิ่งที่ไม่สามารถบังคับกันได้ แต่อยู่ที่สำนึกของคุณคน เป็นใหญ่เป็นตงว่า การให้ความสนใจในเรื่องการเมือง การฟังอภิปราย การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และที่สำคัญคือ หน้าที่ในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง¹¹

การใช้สิทธิและการปฏิบัติหน้าที่ อันหนึ่งมีเพียงใดตามกฎหมาย และความชอบธรรมของประชาชนในทางการเมืองนั้น ถือว่าประชาชนมีหน้าที่ที่ต่อการเมือง ความสำนึกทางการเมืองนี้เองจะเป็นปฐมเหตุ ที่จะทำให้ประชาชนในระบบประชาธิปไตย สามารถแสดงออกซึ่งบทบาทของตนทางการเมืองได้โดยไม่ขัดเขิน¹²

สภาพทางสังคมและการเมืองของไทย หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว โดยทั่วไป อยู่ในลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะ คณะราษฎรไม่ได้นำอุดมการณ์ของประชาธิปไตยออกเผยแพร่ต่อมวลชน การปฏิวัติเกิดขึ้นก่อนที่ประชาชนชาวไทยจะมีความสำนึกทางการเมือง และประชาชนไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ความคิดเห็นทางการเมืองของคณะราษฎร¹³ นอกจากนี้จะเห็นว่า คณะผู้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองทุกรุ่นต่อ ๆ มา สร้างฝ่ายบริหารให้แข็งแกร่งในทางที่ผิด กล่าวคือ มุ่งแต่จะหากำลังสนับสนุนในรัฐสภา ส่วนนอกกรัฐสภานั้น เกือบจะไม่มี การเหลียวแลเลย อีกทั้งไม่มีการวางแผนพัฒนาการ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹วิทยา สุจริตชนารักษ์, "ความสำนึกทางการเมือง" การเมืองสำหรับประชาชน, (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) หน้า 17, 18.

¹²วิทยา สุจริตชนารักษ์, เรื่องเดียวกัน หน้า 4.

¹³ชัชอนันต์ สมุทรวณิช, "การปฏิวัติโรชนวนการ," สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 6 (มิถุนายน, 2515), หน้า 47.

เมืองในลักษณะที่จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองขึ้นมา¹⁴ กล่าวได้ว่า คณะผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองในความว่างเปล่า กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสังคมที่ไม่มีกระบวนการความคิดต่าง ๆ อยู่เลย ถึงจะมีอยู่บ้างก็คงมีอยู่แต่เฉพาะในกลุ่มผู้ก่อการกระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเท่านั้น¹⁵ จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมหรือหลักการเท่านั้น แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมหรืออุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชน หรือการปกครองของประเทศเลย¹⁶ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงแต่เพียงตัวบุคคลผู้ปกครองมากกว่า อำนาจทางการเมืองยังคงอยู่ที่ชนชั้นผู้ปกครอง ได้แก่ ข้าราชการ ทหารและพลเรือนชั้นสูง หาได้เคลื่อนลงมาถึงประชาชนอย่างแท้จริงไม่¹⁷

ดังนั้น สภาพการเมืองของไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วจึงมีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะส่วนบน แต่ฐานเบื้องล่างยังไม่ถูกกระทบกระเทือนเลย ทั้ง ๆ ที่ฐานเบื้องล่างมีความสำคัญมากต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยนี้ สุลักษณ์ ศิวรักษ์¹⁸ ได้กล่าวว่า "วิกฤตการณ์ทางคุณค่าตั้งแต่พุทธศักราช 2475 นั้น บัดนี้ยังมีอยู่ครั้งที่ใคร ๆ ก็ยังเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นของดี แต่คืออย่างไรไม่รู้ และเห็นว่า ผู้นั้นคือ คนดี คนเก่ง แม้จะใช้วิธีการอันโสมมอย่างไรก็ได้ทั้งสิ้น"

¹⁴ณรงค์ พรพิริยะกุลชัย, ประเทศไทยกับการพัฒนาการเมือง (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ถนนเฟื่องนคร, 2517), หน้า 39.

¹⁵พงศ์เพ็ญ ศฤงคารักษ์, "ประชาธิปไตยกับกระบวนการเมืองในประเทศไทย" การเมืองสำหรับประชาชน, (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512) หน้า 3.

¹⁶ณรงค์ พรพิริยะกุลชัย, เรื่องเดิม หน้า 12.

¹⁷พงศ์เพ็ญ ศฤงคารักษ์, "เสถียรภาพทางการเมืองกับการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง" การเมืองสำหรับประชาชน, (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) หน้า 1.

¹⁸สุลักษณ์ ศิวรักษ์, อดีตของอนาคต, (พระนคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2517), หน้า 44.

การปกครองในระบบประชาธิปไตยจะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดอยู่ที่การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะเห็นได้จากการรวมกันเป็นกลุ่มของบุคคล เพื่อแสดงบทบาททางการเมืองโดยตรง เช่น พรรคการเมืองต่าง ๆ¹⁹ กลุ่มนิสิต นักศึกษา ก็จัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่แสดงบทบาทและมีอิทธิพลต่อการเมืองมากกลุ่มหนึ่งเหมือนกัน บุคคลกลุ่มนี้ได้รวมตัวกันเข้ามามีบทบาททางการเมืองที่สำคัญครั้งหนึ่งเมื่อพุทธศักราช 2500 โดยรวมตัวกันเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2500 อันเป็นผลทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองขณะนั้น สิ้นอำนาจไป และทำให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเดือนธันวาคมพุทธศักราช 2500²⁰ ต่อมาได้มีการรวมตัวกันเป็นปีกแฉ่งมั่นคงในนามของศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2513²¹ และได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองเกี่ยวกับการเรียกร้องความเป็นธรรมต่าง ๆ หลายครั้ง จนถึงปลายปี พุทธศักราช 2516 ได้มีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญจากรัฐบาล จนกระทั่งเกิดการฉีกรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 13-14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516

สำหรับพฤติกรรมทางการเมือง ของนิสิต นักศึกษาไทยนั้นเดิมคนทั่วไป เข้าใจว่านิสิต นักศึกษาไทยมีลักษณะพฤติกรรมตามความเห็นของ ดร.กมล สมวิเชียร²² ที่ว่า

¹⁹ เมธา สุขบรรทัด, ประชาธิปไตยและชนาธิปไตย, (ฝ่ายวิชาการกลุ่มกิจกรรม นิสิต นักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517) หน้า 75.

²⁰ คณะกรรมการนิสิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517 พรรคการเมือง, (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ถนนเฟื่องนคร, 2517) หน้า 160.

²¹ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ และรอด พริตต์ชัย, อุปสรรคของระบบประชาธิปไตย (พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล สยามสแคว์, 2517) หน้า 38.

²² กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, (พระนคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 599 ถนนไมตรีจิต, 2516) หน้า 33.

ส่วนใหญ่จะไม่สนใจในทางการเมือง มีแต่ค่านิยมแบบอนุรักษนิยม คือ เห็นว่าสถาบัน อุดมกร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลแบบดั้งเดิมเป็นของดีและควรให้ดำรงอยู่ต่อไป ยิ่งเคารพฐานะและอำนาจของผูกครอง ยิ่งเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันเป็นสิ่งไม่สมควร แต่นักศึกษาต่างประเทศส่วนมากมีค่านิยมแบบเจ้าอุดมคติ

นับตั้งแต่วันที่มหาวิปโยคเป็นต้นมา พฤติกรรมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษาและนักเรียนในทุกระดับมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากความเข้าใจที่เคยมีมา โดย นิสิต นักศึกษาและนักเรียนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนต่อประเทศชาติ ต่อการเมืองของประเทศ ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเมือง การปกครองมากขึ้น²³ ดังจะเห็นได้จากการเรียกร้อง เพื่อความเป็นธรรมภายในสถาบันและในสังคมหลายครั้งหลายคราด้วยกัน เช่น กรณีประท้วงการชุกแรวของบริษัทเพิ่มโก้ การประท้วงร่วมกับชาวนา ชาวไร่ การประท้วงกรณีชายแดนไทย - ลาว และการประท้วงผู้บริหารในสถาบันต่าง ๆ ฯลฯ

สำหรับการประท้วงและการเรียกร้องของนิสิต นักศึกษา นักเรียน ตลอดไปถึงประชาชนบางกลุ่มนั้น จะเห็นว่าในบางครั้งจะมีความรุนแรงเกินขอบเขต และไม่ถูกไม่ควรอยู่บ้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเห็นใจและให้อภัย เพราะเป็นระยะแรกของการใช้ความสำนึกในสิทธิอันพึงมีพึงได้ทางการเมืองที่ถูกปิดกั้นไว้เป็นเวลานาน สำหรับความถูกต้อง ความเหมาะสมนั้น เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายควรปรึกษาหารือกัน เพื่อหาทางส่งเสริมและแก้ไขในแนวทางที่ถูกที่ควรต่อไป

สำหรับแนวทางที่จะช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในการใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ในทางการเมืองนั้น สิ่งที่จะช่วยได้มากอย่างหนึ่งก็คือการให้การศึกษา ซึ่งการศึกษาจะเป็นพลังสำคัญที่จะช่วยทำลายล้างสภาพที่คงเดิมและนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง²⁴ ซึ่งอาจ

²³ณรงค์ พรพิริยะกุลชัย, เรื่องเดิม, หน้า 85.

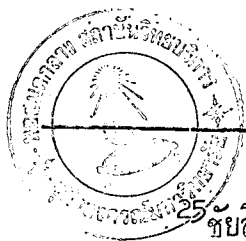
²⁴สุจิต บุญยงการ, "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย" ใน ชุมนุมบทความทางวิชาการวรรณไวทยากร, (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักคิดศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514) หน้า 1.

จะทำให้หลายทาง เป็นที่น่า พรรคการเมืองเป็นสื่อกลางให้ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยโดยประชาชน ซึ่งตามหลักการแล้วพรรคการเมืองน่าจะตระหนักในหน้าที่อันนี้เป็นอย่างมาก แต่เท่าที่เป็นมาพรรคการเมืองไม่ได้เป็นสื่อโยงความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และไม่ได้เป็นสื่อกลางให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยที่ถูกต้อง แต่กลับเป็นตัวการทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายและหมดศรัทธาต่อกิจกรรมทางการเมืองยิ่งขึ้น²⁵

นอกจากนี้สถาบันที่มีความสำคัญและควรมีส่วนรับผิดชอบให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ ใต้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางศาสนา สถานที่ทำงาน²⁶

จะเห็นได้ว่า บทบาทของการศึกษานั้นเมื่อลดต่อการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมเป็นอย่างมาก²⁷

อรณพ พงษ์วาท²⁸ ได้กล่าวถึงการศึกษากับการเมืองไว้ว่า ถ้าต้องการให้ชาวบ้านเข้าใจแนวคิดเรื่องประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ รัฐจักรีวิธีเลือกผู้แทนที่ดีไปนั่งในสภา จะเห็นได้ว่าการศึกษาจะต้องเป็นแบบ เป็นตัวกำหนด

²⁵ชยสิทธิ์ สิ้นสมบุญทอง, เรื่องเดิม, หน้า 56.

²⁶Byron G. Massialas, "Citizenship and Political Socialization," Encyclopedia of Educational Research, Edited by Robert L. Ebel, (4th Ed : 1969), pp. 125-26.

²⁷James S. Coleman, Education and Political Development, (New Jersey : Princeton University Press, 1968) p. 8.

²⁸อรณพ พงษ์วาท, "การศึกษากับการเมือง" วารสารสังคมศาสตร์, 11, 1 (มกราคม 2517), หน้า 108.

โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ความสำคัญของการศึกษาปรากฏออกมาเด่นชัด ในการที่จะรับหน้าที่เป็นหน่วยที่จะอบรมขัดเกลาให้ประชาชนเขาไปสู่ระบบการเมือง... ภูมิหลังทางการศึกษาของคน มีผลที่สำคัญที่สุดต่อทัศนคติทางการเมือง ของบุคคลนั้น ๆ คนที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย หรือได้รับการศึกษาเพียงเล็กน้อยจะเป็นตัวแสดงบทบาททางการเมืองที่แตกต่างไปจากคนที่ได้รับการศึกษาระดับสูงกว่า²⁹ แม้แต่คณะราษฎร เองยังต้องนำเอาการศึกษามาเป็นเงื่อนไขของการเป็นประชาธิปไตยโดยฉะหรือเร็ว จะเห็นได้จากภารกิจที่จะวางพื้นฐานความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน อันเป็นการจัดดำเนินการตามหลักข้อ 6 ของหลัก 6 ประการของคณะราษฎรในข้อที่ว่า จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร และผลอันนี้ก็คือการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2476³⁰ ภารกิจที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน ที่การศึกษาจะได้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่ออนาคตทางการเมืองของชาติไทยก็คือ ภารกิจที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนทุกระดับ เกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตยเพื่อสร้างสังคมใหม่ สังคมที่สมาชิกทุกคนจะเป็นผู้กระทำทางการเมืองร่วมกัน มีไซ่เป็นผู้ถูกกระทำอย่างที่ไม่แล้วมา ความสำคัญของการศึกษานี้คงจะเป็นจุดทำให้ทั้งนักการศึกษาและนักรัฐศาสตร์หันหน้าเขาหากัน เพื่อร่วมกันสร้างสิ่งที่เราต้องการร่วมกัน คือรัฐประชาธิปไตย และระบบการศึกษาก็ต้องจัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการเมืองดังกล่าว³¹

สุจิต บุญบงการ³² ไต่ถามถึง บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาการเมืองไว้ว่า

²⁹ อรรถพร พงษ์วาท, เรื่องเดียวกัน, หน้า 112.

³⁰ อรรถพร พงษ์วาท, เรื่องเดียวกัน, หน้า 117.

³¹ อรรถพร พงษ์วาท, เรื่องเดียวกัน, หน้า 121.

³² สุจิต บุญบงการ, "บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาการเมือง", อนุสรณ์นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ วนที่ 8 เมษายน 2514, หน้า 10.

การศึกษาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทักษะคติ วัฒนธรรม และประเพณี
 ของคนในสังคม... การศึกษาทำให้บุคคลมีเหตุผล มีความคิด บุคลิกที่ดีกว้าง
 ขวางและยอมรับฟังเหตุผลของคนอื่น ๆ คัดการใก่ดูความบุคคลที่ไม่มีการศึกษา
 หรือมีการศึกษาที่ต่ำกวา... การศึกษามีความสำคัญต่อวัฒนธรรมทางการเมือง :
 ในแง่ที่ว่า การศึกษานั้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับขบวนการสังคมประกิต
 ทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งหมายถึง ขบวนการ
 อบรมประชาชนให้เข้ากับระบบการเมืองนั้น ๆ อันเป็นขบวนการที่จะดำรงไว้
 หรือเปลี่ยนแปลง ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นขบวนการที่จะทำให้พล
 เมืองของประเทศมีความรู้ เรื่องของการเมือง การปกครองของประเทศ กอ
 ให่เกิดความรูสึกใก่ลชิดเกี่ยวกับการเมือง หรือความรูสึกชอบพอ เกียดชิด
 หรือเฉย ๆ ต่อระบบการเมืองใก่./.

ศาสตราจารย์ ฐป กาญจนปกรณ์³³ ได้กล่าวว้า "ลักษณะแห่งปัญหาที่เกี่ยวกับการ
 ศึกษา เป็นเรื่องใหญ่ที่จะตองเร่งรัดพัฒนาเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไป การศึกษาในโรงเรียน
 วิทยาลัย หรือแม้แต่ในมหาวิทยาลัย ยังขาดการศึกษาเพื่อเตรียมประชาชนให้มีความรอบรู้ทางการ
 เมือง ยังขาดการเตรียมประชาชน เพื่อจะให้มีส่วนรวมในทางการเมืองการปกครองประเทศ"
 เมื่อเป็นเช่นนี้จึงควรให้ความสนใจต่อการฝึกอบรมให้ประชาชนเข้าใจระบบการเมืองการปกครอง
 ในวิถีทางประชาธิปไตยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในสถาบันครอบครัว ผู้ที่จะทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข
 ใจเกี่ยวกับแนวทางประชาธิปไตยใก่คือ บิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ ในโรงเรียน หรือสถาบันการ
 ศึกษาระดับต่าง ๆ ผู้ที่มีบทบาทอย่างมากก็คือ ครูอาจารย์ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูอาจารย์
 ทุกคนควรจะได้รับการศึกษาอบรม ให้มีความคิดเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดย
 ถูกตอง³⁴ ส. ศิวรักษ์³⁵ ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครู กับการเมืองไว้ดังนี้ "ครูที่มีบทบาท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³³ ฐป กาญจนปกรณ์ การวางแผนการศึกษา กองวางแผนการศึกษา, (พระนคร: โรง
 พิมพ์คุรุสภา, 2512), หน้า 135.

³⁴ เมธา สุคนทรทัต, เรื่องเดิม, หน้า 194.

³⁵ ส. ศิวรักษ์, "บทบาทของครูกับการเมือง" สันติคดีน (พระนคร : สำนักพิมพ์ศึกษิต
 สยาม สามยาน, 2515), หน้า 98.

แห่งความเป็นครู โดยแท้จริงนั้น จะหลีกเลี่ยงการ เมืองไปไหนไม่ได้... เพราะเผชิญปัญหาความ
ยุติธรรมในสังคมอยู่ทุกยุคทุกสมัย ทั้งในวรรณคดี ปรัชญา และประวัติศาสตร์ เพียงแต่การกระตุ้นให้
ศิษย์คิดในเรื่องเหล่านี้เท่านั้นเท่ากับว่าครูมีบทบาททางการ เมืองอย่างไม่มีปัญหา"

✓ **ดร. กระมล ทองธรรมชาติ**³⁶ ได้กล่าวถึงครูกับการเมืองไว้ว่า

"ผู้มีอาชีพครูจะต้องตระหนักว่า ความคิดเห็นหรือบทบาทของครูในเรื่องของ
การเมือง ไม่ว่าในระยะปกติ หรือในระยะหาเสียงเลือกตั้ง จะมีผลอย่างมาก
ต่อชีวิตการเมืองของประเทศ การเมืองจะสงบหรือระส่ำระสายขึ้นอยู่กับภาระ
ทำของบรรดาครูอย่างมาก ครูของโรงเรียน เพื่อจะได้สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอด
ทศความรู้ เกี่ยวกับการ เมืองให้แก่นักเรียนตามชั้นตอนที่เหมาะสม และช่วยชี้
แจงให้ประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจในสิทธิ และหน้าที่ของการ เป็นพลเมือง
ที่รับผิดชอบ"

✓ **Alvein**³⁷ ได้กล่าวว่า "ครูจำเป็นจะต้องสนใจและทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ทัน
สมัยอยู่เสมอ และนอกจากนี้ครูจะต้องรู้นิทัศน์ (concept) เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง
ของประเทศ และประชาธิปไตยได้ดีด้วย... ครูที่จะสอนในเรื่องความเป็นพลเมืองดีของประเทศ
นั้น ครูทุกสาขาจะต้องช่วยกันอบรมสั่งสอน..."

✓ สำหรับนักศึกษาครูนั้น กล่าวได้ว่าจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต เพราะจะเป็น
ผู้ให้การศึกษอบรมแก่กุลบุตร กุลธิดา ให้เป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย จึงควรที่จะได้รับ
การปลูกฝังแนวความคิด ในทางการ เมืองตามแนวประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ถ้านักศึกษาครูไม่สนใจ
หรือขาดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อหลักการของประชาธิปไตย และการ เมืองแล้ว จะทำใหมองไปได้

³⁶ กระมล ทองธรรมชาติ, "ครูกับความรูทางการเมือง" วิทยาสาร ปีที่ 27 ฉบับที่ 1
(8 มกราคม 2519), หน้า 13

³⁷ Stancles Alvein, jr., "Democracy Citizenship and Politics",
Social Studies, Vol. 16 (December 1973), p. 18.

ว่า นักศึกษาที่จะออกไปเป็นครู เหล่านี้จะสามารถสอนให้เยาวชนของชาติมีความเข้าใจการเมือง และหลักการของประชาธิปไตยอย่างถูกต้องนั้นคงจะหวังได้ยาก ซึ่งผลเสียก็จะเกิดแก่ประเทศชาติอย่างไม่ต้องสงสัย อภิรมย์ ฌ นคร³⁸ ได้กล่าวว่า "การที่ครูไทยจะสามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้อะไรก็ตามได้อย่างกว้างขวางและเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เหมาะสมกับวัย และความถูกต้องของประเทศ และความจำเป็น อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น ครูจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเชิงวิชาการในเนื้อหาวิชา ตลอดจนวิธีสอนก็ต้องเป็นไปเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้สามารถคิดหาเหตุผล เพื่อการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นเรื่องที่สถาบันผลิตครูอันได้แก่ วิทยาลัยครูทั้งหลาย ควรจะได้มีบทบาทจัดการศึกษา และพิจารณาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางคานการเมือง การปกครองแก่นักศึกษาคู ให้เกิดความเข้าใจโดยถูกต้อง และให้นักศึกษาได้มองเห็นความสำคัญของการเมือง มีความคิดเห็นและทัศนคติที่ดีต่อการเมือง ตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป "

4 สำหรับพฤติกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ภายหลังจากการฉันทมติของสภาอำนวยการออกได้เป็น 3 กลุ่ม³⁹ คือ กลุ่มที่มีความคิดอิสระ ก้าวหน้า (Liberal) ซึ่งเป็นพวกที่ถือหลักว่า จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งเก่า ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น กลุ่มที่สองได้แก่ กลุ่มอนุรักษนิยม (Conservative) ซึ่งเป็นพวกที่ยึดมั่นในแนวทางที่เป็นอยู่เดิมในสังคม และถือว่าคืออยู่แล้วไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง สำหรับกลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มเป็นกลาง (Intermediate) ซึ่งเป็นพวกที่เห็นว่าบางสิ่งบางอย่างควรมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างที่

³⁸ อภิรมย์ ฌ นคร, ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา, (พระนคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2513), หน้า 33.

³⁹ สวัสดิ์ สุคนธรังษี, ประชาธิปไตยกับการวัดคิมหาชน : คู่มือหยั่งเสียงประชาชน, (พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล สยามสแคว์, 2517) หน้า 150, 151.

กลุ่มกาหนดองการ แต่ไม่ใช่ทุกอย่าง จะมีบางสิ่งบางอย่างที่ควรจะต้องไว้อย่างเดิม ตามแนวความคิดของอนุรักษนิยม

จากพฤติกรรมทางการ เมืองที่แสดงออกหลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยคจนถึงปัจจุบันของนักศึกษา อันได้แก่ การเรียกร้อง การประท้วง และการออกเผยแพร่แนวคิดใหม่ ๆ ในชนบทบางแห่ง ซึ่งเกิดขึ้นหลายครั้งหลายครานั้น ก่อให้เกิดความคิด ความเข้าใจที่สับสนในหมู่ประชาชน โดยทั่วไปในทำนองว่า เป็นการดำเนินการร่วมกันของนักศึกษาส่วนใหญ่ ตามใจสมัคร หรือเป็นการเข้าร่วมดำเนินการ เพราะเกรงกลัวต่ออิทธิพลข่มขู่ของนักศึกษาบางกลุ่มบางพวก ซึ่งข้อเท็จจริงอันนี้หาจะมีใครให้ความกระจ่างชัดได้ไม่ จากปัญหาอันนี้เป็นสิ่งจูงใจใหญ่ให้วิจัยทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นทางการ เมืองของนักศึกษาในวิทยาลัยครู เพื่อวิเคราะห์หาว่านักศึกษาจะมีความคิดไปในแนวทางใดใน 3 กลุ่มที่กล่าวแล้ว คือ กลุ่มกาหนดองการ กลุ่มอนุรักษนิยม และกลุ่มเป็นกลาง โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตามผลการวิจัยปรากฏออกมาว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในกลุ่มกาหนดองการเรียกร้อง การแสดงพฤติกรรมทางการ เมืองที่กล่าวข้างต้นนั้น เป็นผลมาจากความต้องการของนักศึกษาส่วนใหญ่ แต่ตามผลการวิจัยปรากฏออกมาในทางตรงกันข้าม คือ เป็นกลุ่มอนุรักษนิยมเป็นส่วนใหญ่แล้ว การแสดงพฤติกรรมทางการ เมืองต่าง ๆ อาจเกิดจากความเกรงกลัวในอิทธิพลของนักศึกษาบางกลุ่มบางพวก แต่ตามผลการวิจัยปรากฏออกมาว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาบางกลุ่มบางพวก แต่ตามผลการวิจัยปรากฏออกมาว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเป็นกลาง

จากแสดงถึงว่า พฤติกรรมทางการ เมืองที่แสดงออกมานั้น นักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการรวมกันที่จะปรับปรุงสภาพสังคมให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ไม่รุนแรงเหมือนกับข้อเรียกร้องของกลุ่มกาหนดองการ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้เห็นที่นาสั่ง เกทวา ฝ่ายบริหารและสถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสนใจต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อความเหมาะสมให้มากขึ้น

ซึ่งผลการวิจัยอันนี้จะเป็นกรณี ทำให้เข้าใจแนวโน้มของนักศึกษาอันจะเป็นแนวทางส่งเสริม หรือจัดสรร แนวทางที่ถูกที่ควร สำหรับนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นทางการเมือง ของนักศึกษาในวิทยาลัยครู ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มความคิดเห็นแบบอนุรักษนิยม (Conservative) กลุ่มความคิดเห็นแบบเป็นกลาง (Intermediate) และกลุ่มความคิดเห็นแบบก้าวหน้า (Liberal) โดยสรุปผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นทางการเมือง ในด้านความคิดเห็นทั่วไป เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สิทธิการเมือง สถาบันทางการเมือง และการตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและบทบาททางการเมือง หลักสูตรการสอน และแหล่งให้ความรู้ทางการเมือง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาในวิทยาลัยครู
 - ก. นักศึกษาหญิงกับนักศึกษาชาย
 - ข. นักศึกษาระดับป.กศ. กับระดับป.กศ.สูง
 - ค. นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในเขตตัวเมืองกับนักศึกษามีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตตัวเมือง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาในวิทยาลัยครู กับ
 - ก. พื้นฐานการศึกษาของบิดา-มารดา
 - ข. สภาพอาชีพของบิดา-มารดา
 - ค. การอบรมเลี้ยงดูของบิดา-มารดา
 - ง. ความรู้ลึกก่อนบุษยชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษาครู
4. เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทาง การปรับปรุงหลักสูตรและการสอนความรู้ทางการเมือง ในสถาบันฝึกหัดครู

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยมีสมมติฐานต่อการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาในวิทยาลัยครูที่เป็นเพศเดียวกันศึกษาอยู่ในระดับเดียวกัน และอยู่ในเขตที่ตั้งภูมิลาเนาที่เหมือนกัน ย่อมมีความคิดเห็นทางการ เมืองไม่แตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นทางการ เมืองของนักศึกษาในวิทยาลัยครู ย่อมมีความแตกต่างกันตามองค์ประกอบที่ต่างกัน ดังต่อไปนี้
 - ก. พื้นฐานทางการศึกษาของบิดา-มารดา ของนักศึกษา
 - ข. สภาพอาชีพของบิดา-มารดา ของนักศึกษา
 - ค. การอบรมเลี้ยงดูของบิดา-มารดา ของนักศึกษา
 - ง. พื้นฐานความรู้ดีก่อนนุษยชาติและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบ เขตดังนี้

1. ทำการศึกษาความคิดเห็นทางการ เมืองของนักศึกษาในวิทยาลัยครูในเขตภาคกลาง รอบนอกกรุงเทพมหานคร 7 แห่ง คือ
 1. วิทยาลัยครู เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
 2. วิทยาลัยครู นครปฐม จังหวัดนครปฐม
 3. วิทยาลัยครู จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
 4. วิทยาลัยครู ฉะเชิงเทรา จังหวัด ฉะเชิงเทรา
 5. วิทยาลัยครู พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 6. วิทยาลัยครู นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
 7. วิทยาลัยครู พิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก

007938

i 17027329

2. กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาคือเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษากับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง
3. ศึกษาความคิดเห็นทางการเมืองในเรื่องต่อไปนี้
 - ก. เรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง
 - ข. ลัทธิทางการเมือง
 - ค. สถาบันทางการเมือง
 - ง. การตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและบทบาททางการเมือง
 - จ. หลักสูตรการสอนความรู้ทางการเมือง
 - ฉ. แหล่งที่ได้รับความรู้ทางการเมือง
4. องค์ประกอบในการศึกษาเปรียบเทียบจัดขอบเขต ดังนี้
 - ก. พื้นฐานทางการศึกษาของบิดา-มารดา ของนักศึกษา จัดเป็น 4 ระดับคือ
 1. ระดับต่ำกว่าประถมศึกษาตอนต้น
 2. ระดับประถมศึกษาตอนต้น ถึงจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 6 เติม)
 3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับเตรียมอุดมศึกษาเติม) ถึงระดับอนุปริญญา
 4. ระดับปริญญาตรี ขึ้นไป
 - ข. พื้นฐานทางอาชีพของบิดา มารดา ของนักศึกษาจำแนกเป็น 5 กลุ่ม คือ
 1. กรรมกร ชวนา ชาวไร่ ชาวสวน ช่าง
 2. ค้าขาย ธุรกิจ
 3. นักการเมือง
 4. ข้าราชการทหาร ตำรวจ
 5. ข้าราชการพลเรือนอื่น ๆ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

- ค. การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของบิดา มารดา แยกออกเป็น 3 ลักษณะ
1. การเลี้ยงดูที่บิดา-มารดา ดูแลเข้มงวด กวดขันมาก (Authoritative)
 2. การเลี้ยงดูที่บิดา-มารดา ไม่เข้มงวดกวดขันมากนัก แต่ไม่ปล่อยอิสระเสรีมากนัก (Democratic)
 3. การเลี้ยงดูที่บิดา-มารดา ปล่อยอิสระเสรีมาก (Laissez-faire)
- ง. พื้นฐานความรู้สึกร่วมมนุษยชาติ และสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา จำแนกออกเป็น 2 แนว คือ
1. การมองโลกในแง่ร้าย
 2. การมองโลกในแง่ดี

ขอตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่า แบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นเองครั้งนี้มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้ และใช้วัดความคิดเห็นทางการเมืองได้ตามวัตถุประสงค์
2. แบบสอบถามนักศึกษาทุกระดับชั้น มีลักษณะที่เหมือนกันทุกอย่าง
3. ผู้วิจัยถือว่านักศึกษาทุกคนที่ตอบแบบสอบถามมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเมือง การปกครองของไทยเป็นอย่างดี
4. กลุ่มประชากรที่สุ่มมาถือเป็นตัวแทนประชากรได้จริง

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

อาจเกิดขึ้นได้จากเหตุต่อไปนี้

1. ความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษา ซึ่งอาจจะตอบไม่ตรงกับความรู้สึกอันแท้จริงตามทัศนะของตน เพราะอาจจะคำนึงถึงผลได้ผลเสียจากการตอบ หรือเป็นเพราะการปรึกษาเพื่อน ๆ

2. การคิดคะแนนถ้อยคำของแต่ละคนเปรียบเทียบกับ ในบางเรื่องนักศึกษาอาจ
จะมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากผลเฉลี่ยของคะแนนที่เป็นตัวตัดสินซึ่งเป็นผลให้การ
วิจัยบกพร่องได้
3. ตัวประกอบอื่น ๆ ที่ไม่ได้ควบคุม เช่น อายุ เชื้อชาติ ปัญญา พื้นความรู้ ประสบการณ์
เดิมและตัวการอื่น ๆ ที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษา ย่อมมีผลทำให้การวิจัย
ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร
4. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางการเมืองเป็นลักษณะวิชาทางสังคมศาสตร์อื่นเป็นวิชาที่
มีขอบข่ายกว้างขวาง ดังนั้นความบกพร่องโดยรู้เท่าไม่ถึงการอาจเกิดขึ้นได้ โดย
เฉพาะในช่วงระยะเวลาที่มีความสับสนทางการเมืองอยู่ในปัจจุบันนี้

คุณค่าที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้วิจัย และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูอื่น ๆ จะได้อรรถาธิบายความคิด
เห็นทางการเมืองของนักศึกษา อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเนื้อหาสาระ และ
วิธีการสอนและกิจกรรมประกอบการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารในวิทยาลัยครูต่าง ๆ อาจจะได้ผลวิจัยนี้เป็นแนวทางในการปกครองและ
ส่งเสริมความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยความเหมาะสมยิ่งขึ้น
3. กรมการฝึกหัดครู และนักการศึกษาอาจจะได้ผลการศึกษาวิจัยนี้ เป็นแนวทางในการแก้ไข
ปรับปรุงหลักสูตร และการให้การนิเทศอบรมแก่ครู อาจารย์ ที่สอนเกี่ยวกับการเมือง
และการปกครองได้ดียิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางการวิจัยในกรณีที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำจำกัดความ

ความคิดเห็น (opinions) คือความรู้สึกเฉพาะตัวของบุคคลที่มีต่อคำถามในแบบสอบถาม
ความคิดเห็นฉบับนี้ โดยไม่มีผู้วิจัยว่าผิดหรือถูก ดีหรือไม่ดี

ในพจนานุกรมทางการศึกษา⁴⁰ ให้ความหมายว่า คือ ความเชื่อ การตัดสินใจ ความคิด ความรู้สึกประทับใจ ที่ไม่ได้มาจากการพิสูจน์ หรือชั่งน้ำหนักว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

การเมือง หมายถึง หลักเกณฑ์และกิจกรรม ตลอดจนองค์กรและบุคคลอันเป็นองค์ประกอบในกิจกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการบริหารและการปกครองประเทศ

ความคิดเห็นทางการเมือง หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือมนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริหาร การปกครองประเทศ ตลอดจนเกี่ยวกับองค์กรและบุคคลที่เป็นองค์ประกอบในกิจกรรมนั้น ๆ⁴¹ ความคิดเห็นทางการเมืองก้าวหน้า (Liberal) หมายถึงพวกที่ถือหลักว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งเก่า ๆ โดยสิ้นเชิง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น ความคิดเห็นทางการเมืองอนุรักษนิยม (Conservative) หมายถึงพวกที่ยึดมั่นในแนวที่เป็นอยู่เดิมในสังคม และถือว่าคืออยู่แล้วไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ความคิดเห็นทางการเมืองเป็นกลาง (Intermediate) ซึ่งหมายถึงพวกที่เห็นว่าบางสิ่งบางอย่างควรมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างที่กลุ่มก้าวหน้าต้องการ แต่ไม่ใช่ทุกอย่าง จะมีบางอย่างที่ควรจะต้องคงไว้อย่างเดิมตามแนวความคิดของอนุรักษนิยม⁴²

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2518

⁴⁰Carter V. Good, Dictionary of Education, (New York : Mc. Graw-hill Book Company, 1973), p. 399

⁴¹จรรยา สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ : ฉบับพิสดาร, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 599 ถนนไมตรีจิต, 2518) หน้า 555.

⁴²กำหนดคะแนนเป็นเกณฑ์ หน้า 48.

วิทยาลัยครูในภาคกลางรอบนอกกรุงเทพมหานคร หมายถึง วิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู ในเขตภาคกลาง ยกเว้นวิทยาลัยครูในเขตกรุงเทพมหานคร เขตภาคกลาง หมายถึงภาคกลางทางภูมิศาสตร์ แบ่งตามอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย⁴³ ซึ่งมีขอบเขตของภาค ดังนี้ ทิศเหนือของภาค จด ภาคเหนือ เขตจังหวัดอุตรดิตถ์ลงมา ทิศตะวันออก จดประเทศลาว ภาคอีสานและประเทศกัมพูชา ทิศใต้ จดทะเลในอ่าวไทย และภาคใต้ (ระหว่างเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กับเขตจังหวัดชุมพร) ทิศตะวันตก จดประเทศพม่า (มีทิวเขาธงชัย แม่น้ำเมย และทิวเขาตะนาวศรี เป็นเส้นพรมแดน)

นักศึกษาในระดับชั้นเดียวกัน หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) อันได้แก่ นักศึกษาที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยครูเป็นปีที่ 1,2 โดยศึกษาต่อจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดเป็นระดับชั้นหนึ่ง และ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) อันได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาต่อในวิทยาลัยครูเป็นปีที่ 3,4 โดยศึกษาต่อจากชั้น ป.กศ., ปป. หรือ ม.ศ. 5 จัดเป็นอีกระดับชั้นหนึ่ง

การเลี้ยงดู-อบรมสั่งสอนที่เข้มงวดกวดขัน (Authoritative) หมายถึง ลักษณะการเลี้ยงดูลักษณะที่ 1 ในแบบสอบถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดูฯ

การเลี้ยงดู-อบรมสั่งสอนที่ไม่เข้มงวดกวดขันนัก (Democratic) และไม่ปล่อยอิสระมากเกินไป หมายถึง ลักษณะการเลี้ยงดูลักษณะที่ 2 ในแบบสอบถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดูฯ

การเลี้ยงดู-อบรมสั่งสอนที่บิดามารดาปล่อยอิสระเสรีมาก (Laissez Faire) หมายถึง ลักษณะการเลี้ยงดูลักษณะที่ 3 ในแบบสอบถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดูฯ⁴⁴

⁴³ราชบัณฑิตยสถาน อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1, 2506, หน้า 4.

⁴⁴ดู ภาคผนวก ข.

มุมมองโลกในแง่ดี⁴⁵ หมายถึง ผู้ที่ตอบแบบสอบถามความรู้สึกต่อมนุษยชาติ และ
 สิ่งแวดล้อมได้คะแนนรวมทั้ง 26 คะแนนขึ้นไปถึงคะแนนเต็ม 50 คะแนน

มุมมองโลกในแง่ร้าย หมายถึง ผู้ที่ตอบแบบสอบถามความรู้สึกต่อมนุษยชาติ และ
 สิ่งแวดล้อมได้คะแนนรวมต่ำกว่า 25 คะแนนลงมาถึง 1 คะแนน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย